

ACC. N:R M. 16843:1-7.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *P. A. Svensson Tjörnarp*
Härad: *S. Asbo* | *V. Gönge* Berättare: " " " "
Socken: *Flöja* | *Hänglinge* Berättarens yrke: *kantor o. folkskollärare*
Uppteckningsår: *1967* Född år *1871* i *Flöja*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kalas. s. 1-7.

LUF 134

ACC. N:R M. 16843: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Skulle ett kalas kallas för ett "kalas", så skulle många gäster vara med. *Man* talade visserligen om stora och små kalas, men de stora voro de mest betydelsefulla. Förberedelserna för ett stort kalas voro många. *Man* skulle baka en hel mängd olika slag av småbröd, och det gällde för övrigt att baka både sött bröd och sursött sådant. Ofta fick ^{ej} de gödda kalven stryka med, och några befjädrade djur fingo i allmänhet också släppa livet till. Det var fråga om "möen mad o go mad och mad i rättan tid." Och far i huset hade i förväg ärende till spritbolaget, där han gjorde storslagna inköp, ty det kan sägas, att gästerna ofta togo så pass för sig, att de endast med svårighet kunde "gå" hem. Jag såg något år före 1910 en man, som hade varit med på ett barndop, där han hade blivit så påstruken, att han formligen fick krypa hem. Lyckligtvis var hemmet inte allt för långt borta från gillesgården.

Gillan voro av många slag: julagillan, födelsegillan, barn-
dopsgillan, plockegillan, höstagillan, ungdomsgillan m.fl.

19/2-67

ACC. N:R M. 16843:2.

2

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Julagillena, bröllops- och begravningsgillena samt ungdomsgillena voro de mest besökta. Till julagillena bjöds släktingar och vänner samt en hel mängd grannar. Byn var i allmänhet delad i lag, och därför kunde det hända, att flera julagillena höllos samma dag i samma by, och det skall sägas, att det var "rediga" gillena, som gingo av stapeln. Det skulle alltid vara ett prima smörgåsbord och sedan skinka med stuvning av något slag, sedan fisk och därefter stek samt en finare efterrätt. Sprit, öl och vin flöde. Bröllops- och begravningsmiddagarna liknade, vad maten beträffar, julagillena. Plockegillena höllos alltid på hösten, där man hade många gäster. Till Märten slatade man dem, och då de skulle plockas, så voro en hel mängd personer med, och då blev det plockegille. Ungdomsgillena med dans voro ganska vanliga i början av seklet. En finare måltid mat sått mycken sprit voro alltid med.

Då 40-talet ingick hade en förbättring i stora mått i fråga om supandet inträtt.

ACC. N:R M. 16843-3.

3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vid begravningstillföllen hade man då som nu en mängd blommor och kransar med sig

Särskilt från "spritsynpunkt" har en stor förbättring inträtt, och den hade för övrigt inträtt redan före 1840. Jag har varit med på många begravningsgillen och andra gillen, och jag minnes en gång, det var 1913, att jag var med på en begravningsmiddag. En gammal ~~gammal~~ humma hade blivit begravnen, och hennes son, som hade gården, blev så full, att han åd möda kunde stå för sig själv. När jag skulle tacka honom, innan jag gick hem, sade jag: "Jag har aldrig träffat den avlidna mer än en gång." "Inte de!" sade den fulle sonen, "De va ju konstigt. Å, de va en rysli käring. Hon hade tjänat på Vrams gästgivaregård, och va där någon, som inte ville veta hut, så to hon honom mä den ena näven i nacken och den andra i -----et och kastade ut honom. De va allt."

Sådana hemska och tråkiga saker förekom inte vid
1840-talet

ACC. N:R M. 16843:4.

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

År 1907--för att taga ett år-- arbetade sonen hemma hos sin far. ~~Om~~ Varende fredag var det emelltid endast en av dem hemma. Om fadern var i X den 15,29 och ¹³ ~~xxi~~ påföljande så var sonen i väg på samma plats den ²² 16, ~~23~~ och ⁶ 30, i väg på samma plats. Kort sagt: varanna fredag var det far och varannan fredag varvdet sonen, som var i väg, och alltid kommo de överfulla tillbaka.

När gästerna kommo till ett kalas, mottogos de alltid av husets folk och bjöds ^{de} genas inf^r att få kaffe med bröd. Gubbarna skulle naturligtvis ha "göken". Ofta skedde bjudningen till bordet ^m med egendomliga ord. "Å varen nu så goa o hållen te goe. Varen så goa o lägger socker i, o tan brö te. En mycket snäll gamma l fröken i Häglinge brukade att säga : "Va så bra o håll te goe, och jag var på 30-talet med på ett stort gille, där jag fick höra på en märkelig bjudning. Damerna skulle ju först äta, och de bjödos av frun i huset. Sedan sulle vi man folk gå till b_ordet och vi bjödos av värden. Han bjöd oss med följande

ACC. N:R M. 16843:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ord: "Mor sir, att vi ska ha mad."

Ibland var det endast fruntimmersgillan, och ibland endast karlahillan. Att det var en ganska stor skillnad på dem, är lätt att förstå. Vid karlagillena vankade ganska nycken sprit, och kortlekarna vändes ganska duktigt.

Att torpare och statare hade egna gillan, har jag aldrig hört omtalas.

Vid begravningsgillan hände det inte sällan, att somliga äldre personer i närheten inte blevo bjudna, men så fingo de vara med på "ättegille" dagen efter, och det kunde stundom bliva ganska roligt. I Häglinge hade det varit begravning, och dagen därefter var det "ättegille". Till detta var en gammal gumma bjuden. Maten var serverad, och man gick till bordet. En hel mängd god mat var serverad. Gumman gick där och tittade. Slutligen stannade hon vid ett stekfat med stekt ål. Hon stod en stund. Därefter grep hon en ganska kraftig ål och lade på sin tallrik. Därefter gick hon. Men flera av gästerna måste gå ut och skratta av hjärtans lust.

ACC. N:R M. 16843:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Bjudningen till ett gästabud skedde i allmänhet så, att någon av pojkarna--om sådana funnos-- gick från den ena gården till den andra och hälsade från far och mor om X och mor X ville komma till vårt på bjudning på -deggen nämnde-- klockan 2 på middag. Var det ungdomsgille, så frdrämfördes bjudningen från ungdomarna i cillesgården. Bodde någon eller några långt borta, så fick man ju ringa eller skicka ett kort.

I allmänhet hade man kokerska vid gästabuden, och var det fråga om ett stort bröllop, så hade man "traktör" sammt serveringsflickor och diskerskor med. . I allmänhet hade man någon kokerska i varje by, och hon bleb i allmänhet anmodad att ordna om maten. I allmänhet hade en sådan kokerska i sin ungdom tjänat på något "finare" ställe och där fått sin utbildning i matlagningskonsten. Ofta var en sådan kokerska gift, varför det hela var en bisyssla.

Vid en bröllopsmiddag sötto alltid brudparet samt deras föräldrar, om de levde, vid ett dukat bord. Sottande bord. Gästerna fingo slå sig ned, var det kunde. Den första, som

ACC. N:R M. 16843:7

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

bjöds av serveringsflickan, var bruden och sedan brudgummen.

Karlarna voro i allmänhet klädda i frack, och "mororna" hade allrid långa svarta kjolar på sig. Ungdomar, som voro med, hade vanligen blommiga och färgade dräkter på sig.

På kvällen samlades i allmänhet en stor skar ungdom på bröllopsgården för att se brudparet, som det hette. Först ropades det: "Brudparet fram" tre gånger. Snart kom brudparet, och så hurrade det för de nygifta. Sedan ropades det: Marskalkarna fram, och då de visade sig, hurrades det för dem. Sedan var det tränornas tur, och det gick på samma sätt för dem. Icke sällan hände det, att tärnor och marskalkar samtidigt visade sig. Man hade under en lång tid den dumma seden, att bjuda en sup brännvin per man på dem, som kommo för att "se bruden"

Någon förning i den meningen att man hade matvaror med sig har, så vitt jag bet, inte förekommit under den tid det är frågan om. Men till begravningsmiddagar hände det inte sällan, att somliga gäster hade tårter och spettkakor med.